

7th International conference of young scientists

KHARKIV FORUM OF NATURAL SCIENCES

VII Міжнародна конференція молодих учених

ХАРКІВСЬКИЙ ПРИРОДНИЧИЙ ФОРУМ

16–17 травня 2024 р.

Харків 2024

Коваль Д.О. ЕКОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ДОВКІЛЛЯ.....	119
Колошко Ю.В., Груздова В.О. ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМ ВІДПРАЦЮВАННЯ ВОДИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОМИСЛОВИХ ПРОЦЕСАХ.....	121
Луганська В.О. ВОДОПЛАВНІ ПТАХИ НА ШТУЧНИХ ВОДОЙМАХ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ЗИМОВИЙ ПЕРІОД	122
Сендецький В. А. STEM-ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ПРОЕКТИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ДОСЯГНЕННЮ ПРИНЦИПІВ ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ ТА ОСВІТИ.....	125
Уджмаджурідзе В. Г. БІОГЕОЦЕНОТИЧНИЙ МЕТОД РЕГУЛЮВАННЯ <i>AMBROSIA ARTEMISIIFOLIA L.</i> : ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ В УРБОЕКОСИСТЕМАХ.....	128
СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТИ»	131
Kots S.N., Kots V.P. INFLUENCE OF PARENTS' EMOTIONS ON CHILDREN'S DEVELOPMENT.....	131
Безручко А.В., Галій А.І. МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ	132
Блінова Т.А. ВПЛИВ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФОРМУВАННЯМ НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ У ДІТЕЙ З ЛЕГКИМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	135
Бочарникова А.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	138
Бриль А. Г. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ЧИСЛО У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ З РІВНЯ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	140
Верховодова Б.А., Волошко Д.О., Кузнецов К.А. ОЦІНКА СТАНУ РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ АНКЕТУВАННЯ	142
Гладка І. В., Дрожик Л. В. ФОРМУВАННЯ АДЕКВАТНОЇ САМООЦІНКИ У ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	145
Гнашко К.А. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПЕРЕКАЗУ ТЕКСТУ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ ІІ РІВНЯ.....	147
Докійчук І. О. РОЛЬ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	150
Комбарова А. О. ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ЗНАТЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	152
Лисенко К.М. РЕЗУЛЬТАТИ ПІЛОТАЖНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИТИВНОГО МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	154

Комбарова А. О.

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ЗНАТЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Науковий керівник: к.б.н., доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди Галій А.І.
e-mail: alla.galiy@hnpu.edu.ua

Психологія дітей з інтелектуальними порушеннями – один із розділів спеціальної психології, який включає в себе вивчення динаміки пізнавальної діяльності й особистості дітей з порушеннями інтелекту. Статистичні дані країн світу свідчать про щорічне збільшення кількості людей з даною патологією, тому надзвичайно важливим завданням корекційної педагогіки і психології - є вирішення проблеми диференціальної діагностики та послідовної підготовки учнів молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями до інтеграції в навколишнє середовище.

Інтелектуальні порушення у дітей, які характеризують своєрідний розвиток, зумовлюють досить складну структуру психіки, оскільки первинний дефект часто призводить до виникнення багатьох інших відхилень.

Довільна увага молодших школярів з порушеннями інтелекту також недорозвинена, завдяки порушенню цілеспрямованості, концентрації і стійкості. Молодшим школярам з інтелектуальними порушеннями притаманні розсіяність уваги та відсутність вміння утримувати та концентрувати її тривалий час протягом будь-якої діяльності. Дітям даної категорії притаманні складнощі при перебудові з одного виду діяльності на іншу.

Процес запам'ятовування у дітей з порушеннями інтелекту ускладнюється через фрагментарне, поверхневе мислення, тому обсяг запам'ятовування досить звужений. Як показують дослідження молодші школярі з інтелектуальними порушеннями новий матеріал засвоюють досить повільно, як правило, після багаторазових повторень. Характерною ознакою є швидка забудькуватість сприйнятого матеріалу та невміння своєчасного використання засвоєних знань та вмінь на практиці. Серед недоліків пам'яті відмічається уповільненість запам'ятовування, швидкість забування, присутня епізодична забудькуватість, неточність відтворення, а також недосконалість переробки наданої інформації.

Емоції дітей з інтелектуальними порушеннями нерідко характеризуються недостатньою диференційованістю та нестійкістю в різних ситуаціях.

Недостатня сформованість перерахованих психічних процесів є основним бар'єром при спілкуванні один з одним та в колективі, оволодінні навчальною програмою, елементами самообслуговування та іншою трудовою діяльністю.

Незважаючи на досить виражене порушення пізнавальної діяльності, що мимоволі привертає до себе увагу оточуючих, дітям цієї категорії притаманні і позитивні якості, наявність яких є забезпеченням опори під час процесу навчання, виховання та розвитку.

При відповідній корекційно-розвитковій системі навчання і виховання із застосуванням необхідних методик та підходів у навчанні, ці діти можуть досягати певних успіхів у навчанні і в тому числі засвоєнні природничих знань.

У роботі з молодшими школярами з інтелектуальними порушеннями особливе місце приділяється формуванню природничих знань так як характерною ознакою цієї категорії дітей є пасивність щодо пізнання навколишнього світу. Це відбувається через фрагментарне, нецілеспрямоване, уповільнене сприйняття оточуючого середовища і спотворене уявлення про навколишній світ. Обмежене сприйняття часто стає перешкодою вмінню швидко орієнтуватися у новій місцевості чи не звичній ситуації.

Природничі знання зумовлюють формування елементарних уявлень про навколишній світ, комунікацію та трудову діяльність дітей з порушеннями

інтелектуального розвитку, що є необхідною умовою для їхнього максимально успішного включення у життя в соціумі відповідно до їх потенційних можливостей.

Молодший шкільний вік є визначальним етапом розвитку дитини. Саме в цей період змінюється соціальний статус, завдяки якому змінюється система та життєві відносини. Гра змінюється на пізнавальну діяльність, в процесі якої дитина набуває та опрацьовує обсяг певної інформації. В період молодшого шкільного віку здійснюється перехід від наочно-дійового мислення до абстрактно-логічного та формується довільна пам'ять.

Тому основним інструментом в навчально-виховній роботі і засобом формування природничих знань у молодших школярів є дидактична гра.

Дидактичні ігри виявилися цінними інструментами в освітніх установах для формування елементарних уявлень про навколишній світ, особливо для молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. Ці ігри служать мостом до актуалізації досвіду учнів і зміцнення їхнього розуміння природних явищ, роблячи навчання більш захоплюючим і ефективним, забезпечуючи відчутний та інтерактивний спосіб розуміння складних понять [1].

Л. С. Виготський говорив про те, що зона актуального розвитку дитини характеризується тими завданнями, які вона вже може самостійно виконувати. Ця зона показує її навченість тим чи іншим знанням, умінням і навичкам. Але ще більше значення має зона найближчого розвитку, обумовлена завданнями, з якими дитина не може справитися сама, але може це зробити за допомогою дорослого. Він стверджував, що гра має велике значення для соціального та психічного розвитку дитини, оскільки вона сприяє взаємодії з оточуючими та вирішенню проблем [5].

С. П. Миронова зазначає, що для навчання дітей з інтелектуальними порушеннями використовують ті самі методи, що й для дітей з типовим розвитком, проте особливості психофізичного розвитку учнів обумовлюють інші способи застосування цих методів. Зокрема, методи навчання повинні бути корекційно-розвивальними [2].

І. Глікман, А. Крутій, Є. Мінскін, та ін. зазначають, що дидактичні ігри сприяють збагаченню знань та уявлень учнів про навколишній світ, активізації розумової діяльності, позитивно впливають на розвиток психічних процесів та особистості учнів. Крім того дидактичні ігри реалізують навчальну, виховну та розвиткову мету навчання, а також підвищують інтерес до навчання [1].

Широкий спектр позитивного впливу дидактичних ігор на дітей у процесі навчання підтверджує доцільність їх використання, особливо з метою стимулювання до навчальної діяльності. Ефективність проведення дидактичних ігор передбачає врахування індивідуально-психологічних особливостей учнів різних категорій з особливими освітніми потребами та відповідно реалізацію індивідуального підходу у процесі гри. Проведення дидактичних ігор з учнями з інтелектуальним порушенням передбачає врахування таких їхніх особливостей: пізнавальна пасивність; конкретність, не критичність мислення; несформованість вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; недорозвиток довільної уваги, її стійкості, обсягу, підвищена розсіяність; фрагментарність, уповільненість та недостатня осмисленість сприймання; вузький обсяг пам'яті та швидке забування; порушення звуковимови, розуміння зверненого мовлення; труднощі регуляції власної діяльності; недостатність вольових зусиль, пасивність перед труднощами та ін [4].

Дидактична гра має дві цілі: навчальну та ігрову, заради якої діє дитина. Важливо щоб ці дві цілі доповнювали одна одну та забезпечували засвоєння матеріалу. Засвоєння програмованого матеріалу стає умовою досягнення ігрової мети. В грі кожна дитина отримує можливість самостійно діяти в певній ситуації чи з певними предметами, отримуючи при цьому дієвий та чуттєвий досвід. Це особливо важливо для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, у яких досвід дій з предметами

збіднений та не узагальнений. Дидактична гра дозволяє забезпечити потрібну кількість повторень на різному матеріалі, при цьому зберегти позитивне відношення до поставленого завдання. Таким чином, дидактична гра повинна зробити процес навчання емоційним, дієвим та дозволяє отримати особистий досвід [3].

Методи та підходи до формування природничих знань у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями мають велике значення для їхнього розвитку та успішного впорядкування в сучасному світі. Використання системи дидактичних ігор є ефективним засобом навчання, що сприяє активізації їхнього інтелектуального потенціалу та соціальної адаптації.

Список використаних джерел

1. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навчально-методичний посібник. Київ : АТОПОЛ, 2010. С. 96 -97.
2. Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навчально методичний посібник. Тернопіль : Астон, 2020. 176 с.
3. Чеботарьова О. В., Гладченко І. В. Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку: навчання та розвиток : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.
4. Докучина Т. О. Індивідуальний підхід до проведення дидактичних ігор з дітьми з особливими освітніми потребами. Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. 2017. № 9 (2).С. 56–64.
5. Учитель І. Б. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник [електронне видання] / І. Б. Учитель, М. В, Сурякова, І. Б. Батраченко. -Дніпро: Середняк Т. К., 2021.С 33-35.

Лисенко К.М.

РЕЗУЛЬТАТИ ПІЛОТАЖНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИТИВНОГО МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Науковий керівник: д. психол. н., професор, професор кафедри здоров'я людини,
реабілітології і спеціальної психології, ХНПУ імені Г.С.Сковороди Бацилева О. В.
e-mail: klysenko048@gmail.com*

Загальновідомо, що основою благополучного та щасливого життя молоді є ментальне здоров'я, яке відіграє важливу роль у реалізації життєвих і професійних цілей та доброго фізичного самопочуття. Отже, термін «Ментальне здоров'я» часто трактують як «психічне здоров'я», хоча він має дещо ширше значення і включає як емоційне та духовне, так і соціальне благополуччя. Позитивне ментальне здоров'я визначається як стан щастя та добробуту, у якому людина реалізує свої творчі здібності, може протистояти життєвим стресам, продуктивно працювати та робити внесок у суспільне життя. Позитивне ментальне здоров'я дає людині почуття самоцінності та самоконтролю, сприяє формуванню «Я» у всіх його проявах. Беззаперечним є той факт, що майбутні фахівці повинні бути здоровими, фізично та емоційно витривалими, життєрадісними, активними, комунікабельними, мати високу працездатність, бути конкурентоспроможними на ринку праці. [2]

У сучасному світі актуальною є проблема психологічного здоров'я молоді, зокрема студентської. Вона дотична до питань стресо- і життєстійкості, ціннісних пошуків, розвитку умінь розв'язувати конфлікти, використовувати прийоми самопомоги. Психологічне здоров'я особистості передбачає вміння ефективно